

Plenum

Tisdag 18.11.2025 kl. 14.00—21.13

11. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 3 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

Regeringens proposition RP 117/2025 rd

Utskottets betänkande ShUB 16/2025 rd

Andra behandlingen

Förste vice talman Paula Risikko: Ärende 11 på dagordningen presenteras för andra behandling. Innehållet har godkänts i första behandlingen och lagförslaget kan nu antas eller förkastas. — Första talare är ledamot Rasinkangas, varsågod.

Debatt

17.53 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Toisessa käsittelyssä on hallituksen esitys sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta ja valiokunnan mietintö aiheesta. Esityksen mukaan tiettyjen sosiaali- ja terveydenhuollon käyttämättä ja peruuttamatta jätettyjen palveluiden enimmäismaksua korotetaan. Eli käyntimaksut eivät suurene, vaan kyseessä on nimenomaan se, että jos et peru sovittua käyntiä, maksat siitä kohtuullisen korvauksen. Palvelun käyttäjä voi omalla käytöksellään vaikuttaa käyttämättä jätetyn palvelumaksun syntymiseen.

Samalla kun tämän lain myötä saadaan vähennettyä palveluiden vajaakäyttöä, saadaan potilaita nopeammin hoitoon ja jonoja sujuvasti purettua. Kyse ei tosiaan ole pienestä asiasta. Hyvinvointialueilta vuoden 2025 alussa saatujen tietojen perusteella koko maan tasolla käyttämättä ja peruuttamatta jää keskimäärin noin kaksi prosenttia kaikista käynneistä. Esimerkiksi vuonna 2023 pelkästään perusterveydenhuollon avohoidon käyntejä oli yhteensä lähes 30 miljoonaa, kun mukaan luetaan läsnä- ja etäasioinnit. Tästä kaksi prosenttia olisi lähes 600 000 käyttämättä jätettyä aikaa. Lääkärikäyntejä taas oli vuonna 2023 reilu kuusi miljoonaa, eli tästä kaksi prosenttia tarkoittaisi 124 000:ta hukkaan heitettyä lääkärin vastaanottoaikaa. Nämä käynnit olisi voinut käyttää joku muu — joku muu, joka olisi tarvinnut aikaa enemmän kuin se, joka jätti aikansa käyttämättä.

Arvoisa puhemies! Lakimuutos koskee kaikkia terveydenhuollon palveluihin varattuja vastaanottoaikoja, mukaan lukien etävastaanottoajat. Pidän kuitenkin hyvin tärkeänä, että laki tunnistaa myös hyväksyttävät syyt perumattomille käynneille. Hallitus ei siis rankaise ihmisiä sairastumisesta, kuten asian ensimmäisessä käsittelyssä täällä salissa väitettiin. Hyvinvointialue ei voi periä maksua käyttämättä ja peruuttamatta jätetyistä palveluista esimerkiksi äkillisen sairastumisen tai tapaturman sattuessa, muussa äkillisessä kriisitilanteessa, kuten läheisen menetyksessä, pitkäkestoisen sairauden tai vamman pahenemisvaiheessa, vammaisen henkilön kuljetuspalvelun myöhästymisessä tai hänen käytössään olevan apuvälineen rikkoutumisessa. Tämä on oikeus ja kohtuus.

Punkt i protokollet PR 111/2025 rd

Arvoisa puhemies! Kannatan hallituksen esitystä, joka tulee ohjausvaikutuksen ansiosta nopeuttamaan hoitojonojen purkamista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

17.56 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Teen heti alussa tässä hylkäysesityksen, jonka perustelut löytyvät mietintöön sisältyvästä vastalauseesta. Muutama perustelu tälle hylkäykselle:

Me kannatamme sitä, että meillä on tällaiset, kutsutaan niitä nyt sakkomaksuiksi, mutta me emme hyväksy näin suurta korotusta. Tämä on 30 prosentin korotus, eli 56,7 eurosta 73,7 euroon. Me tiedämme varsin hyvin, että on huolimattomuutta, ja silloin tuntuu hyvinkin perustellulta, että tällainen sakkomaksu laitetaan sitten henkilölle, mutta on myös paljon sellaista, että henkilöiden elämäntilanteessa voi olla jotain erityistä, on tapahtunut nopeita muutoksia heidän tilanteessaan, ja on käynyt ilmi, että ei ole kaikilla hyvinvointialueilla ja aiemmissa sairaanhoitopiireissä tai kunnissa ollut kovinkaan joustavia mahdollisuuksia saada helposti sitä tietoa perille sinne, että esimerkiksi ei pääse seuraavana päivänä, tai perjantai-iltapäivällä sitä tietoa perille, että ei pääse maanantaina. Sen takia tähän mietintöön sisältyykin melko tarkka tällainen ohjeistuksen tyyppinen teksti siitä, että ministeriö ohjeistaisi hyvinvointialueita siitä, mitkä ovat nämä hyväksyttävät syyt, joissa ei kuitenkaan sitten voitaisi näitä sakkomaksuja laittaa, ja tätä vielä vahvistettiin siellä valio-kunnan kokouksessa.

Mutta se suurin epäkohta, mikä tähän koko lakiin sisältyy, joka itse asiassa on sellainen sisäinen ristiriita, joka näyttää kumoavan itsessään koko tämän lain: Tässähän lähdetään siitä, että korottamalla näitä sakkomaksuja voidaan saada puolentoista miljoonan euron säästö hyvinvointialueilta, ja se raha sitten imetään pois sieltä hyvinvointialueilta jälleen kerran siinä suhteessa, mitkä hyvinvointialueiden budjetit ovat.

Eli silloinhan tämä koko ajatus lähtee siitä, että ei tämä sakkomaksun korotus suinkaan johtaisi siihen, että ihmiset tulisivat enemmän sinne vastaanotoille, vaan entisessä määrin jäisivät tulematta ja sitten hyvinvointialueet saavat sitä kautta, suurempien sakkomaksujen kautta enemmän rahaa itselleen, jonka valtio sitten ulosmittaa. Jos todella tavoiteltaisiin sitä, että 30 prosentin maksun korotuksella vähenisi vaikkapa puoleen näiden peruuttamatta jääneiden ja ilmoittamatta jääneiden käyntien eli tyhjien aikojen osuus, niin silloinhan tämä näkyisi aivan toisella tavalla. Eli tällä lailla oikeasti haetaan vain säästöjä hyvinvointialueilta jälleen kerran.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen.

17.59 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Heti alkuun totean, että kannatan edustaja Lindénin tekemää hylkäysesitystä. Sitten perusteluihin:

Sotepalveluiden käyttämättä jääviä vastaanottoaikoja tulee pyrkiä vähentämään. Se on ihan selvä asia, se on nimittäin resurssien hukkakäyttöä ja tyhjäkäyntiä. Kuitenkaan hallituksen esitys käyttämättömän ajan maksun korotuksesta 73 euroon ja 70 senttiin ei ole kohtuullinen. Maksukorotusten arvioidaan kohdistuvan erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin, tämä kävi lakiesityksen kuulemisissa selvästi ilmi. Maksujen huomattava korotus voi johtaa näiden ihmisten päätymiseen yhä enemmän palveluiden ulkopuolelle, mikä ei ole yhteiskunnan eikä näiden yksilöiden etu.

Punkt i protokollet PR 111/2025 rd

Maksukorotusten sijaan tehokkaampi ja reilumpi keino vähentää peruuttamattomia aikoja olisi erilaisten parhaiden käytäntöjen käyttöönotto ja levittäminen, esimerkiksi erilaisen muistutus- ja peruutussysteemien kehittäminen entistä helpommaksi ja automaattisemmaksi ja myös erilaisten peruutus- ja muistutusväylien mahdollistaminen asiakkaille.

Arvoisa puhemies! Kummallinen puoli tässä esityksessä on se, että tämän esityksen perusteella hallitus vähentää jälleen hyvinvointialueiden rahoitusta tilanteessa, jossa rahoituksen riittävyys suhteessa tarpeisiin on ennestään riittämättömällä tasolla.

Näillä perusteilla kyllä näen, että esitys on syytä hylätä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

18.01 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa rouva puhemies! Itse ajattelen, että tämän lakiesityksen keskeisin ongelma liittyy siihen, että meillä on paljon heikossa asemassa olevia ihmisiä, joilla elämänhallinnallisista syistä jäävät ne peruutukset tekemättä. Laajasti asiantuntijat kertoivat omissa lausunnoissaan, että tämä hallituksen esitys tulee vain vaikeuttamaan tämänkaltaisten ihmisten tilannetta taloudellisesti entisestään.

Itse asiassa eduskunnan oikeusasiamies arvioi omassa lausunnossaan, että näiden henkilöiden menettely vastaanottoaikojen käyttämättä jättämisen osalta yleensä ei ole tahallista tai johdu välinpitämättömyydestä. Ryhmään kuuluu myös pienituloisia lapsiperheitä. Maksujen huomattava korottaminen voi jopa johtaa muutenkin vaikeassa asemassa olevien ihmisten, joiden palvelutarpeet eivät tälläkään hetkellä välttämättä täyty, jäämiseen yhä enemmän palveluiden ulkopuolelle.

Elikkä olisin toivonut hallitukselta enemmän inhimillisempää otetta, ja tästä syystä vihreät ovat mukana tässä esityksen hylkäämisessä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

18.02 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Palaan vielä tähän samaan asiaan, jonka jo ensimmäisessä puheenvuorossani totesin, mutta nyt suoralla sitaatilla täältä hallituksen esityksen sivulta 8. Täällä lukee näin: ”Käyttämättä ja peruuttamatta jätetyn palvelun maksun korottaminen 30 prosentilla 56,70 eurosta 73,70 euroon kasvattaisi hyvinvointialueiden asiakasmaksukertymää arviolaskelmien perusteella noin 1,5 miljoonalla eurolla. Maksutulojen kasvua vastaavasti esitys vähentäisi hyvinvointialueiden valtionrahoitusta vuodesta 2026 lähtien 1,5 miljoonalla eurolla.” Tässä tämä asia, jonka toki jo ensimmäisessä puheenvuorossa sanoin.

Tämähän käytännössä toteutetaan niin, että tämä otetaan sieltä hyvinvointialueiden yleiskatteellisesta rahoituksesta. Olen itse käyttänyt tällaista yksinkertaista laskelmakäviötä, että kun suurin hyvinvointialue, Helsinki, on yleensä tuollainen 12 prosenttia koko tästä valtion rahoituksesta, niin Helsinki menettäisi 12 prosenttia tuosta 1,5 miljoonasta eli tuollaisen 180 000 euroa. Pirkanmaan hyvinvointialue menettäisi noin 150 000 euroa, Varsinais-Suomen hyvinvointialue menettäisi 140 000 euroa ja niin edelleen, koska tämä leikkaus sieltä tehdään tällä tavalla mekaanisesti. Mutta, jälleen kerran: Tässä sisäinen logiikka heittää ihan häränpyllyä. Jos tällä maksujen korotuksella saataisiin aikaiseksi se, mitä yleensä tällaisilla sakoilla tavoitellaan, että ihmiset toimisivat järkevämmin, käyttäytyisivät paremmin, eli eivät jättäisi ilmoittamatta näitä tulematta jäämisiään, niin silloinhan tämä maksujen tuotto vähenisi. Nyt hallitus lähtee siis siitä, että näin ei tapahdu, ja sen

Punkt i protokollet PR 111/2025 rd

takia tämä maksujen kertymä kokonaisuudessaan kasvaa ja se imuroidaan sitten pois sieltä hyvinvointialueilta.

Riksdagen avslutade debatten och avbröt behandlingen av ärendet.